

СТАНОВИЩЕ

*От проф. Красимира Тодорова-Хайрабедян, дбн;
Ръководител на Лаборатория по Репродуктивни ОМИКс технологии,
Институт по биология и имунология на размножаването, БАН*

Член на научно жури, съгласно заповед: Р1021/25.04.23, в изпълнение на чл.30, ал.3 от правилника за прилагане на ЗРАСРБ, и във връзка с процедура за присъждане на ОНС „Доктор“.

Относно: дисертационен труд на д-р Ташо Гавраилов Гавраилов на тема: „Сравнителна оценка на резултатите при използване на различни присадки след вестибулопластика на долна челюст“, специалност: „Орална хирургия“, с научен ръководител: доц. Иван Ченчев, дм;

По процедурата за защитата на дисертационния си труд, д-р Ташо Гавраилов е представил всички необходими материали, съгласно Закона за развитие на академичния състав в Р. България и правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

Декларирам, че нямам конфликт на интереси с автора на дисертационния труд.

Предоставеният ми за изготвяне на становище дисертационен труд е свързан с актуална и социално значима тема в областта на денталната медицина, насочена към изследване и използване на колагенови ксеноприсадки, съдържащи свински колаген тип I и III и автогенните PRF (богат на тромбоцити фибрин) мембрани, с цел подобряване качеството на живот на пациентите. Използваните до момента техники, като напр. автогенна епителна присадка, взета от лигавицата на твърдото небце имат своите недостатъци. Потърсена е алтернатива, като е направен сравнителен анализ на материалите, използвани като присадка за разширяване на прикрепената гингива чрез вестибулопластика. Това от друга страна определя и актуалността на темата. Авторът на дисертационния труд си поставя ясна цел на изследването, а именно: да се сравнят резултатите от увеличаването на прикрепената алвеоларна лигавица след вестибулопластика по Кларк при комбинирано използване на три вида присадки, както и да се изследва възможността за комбиниране на PRF с хлорхексидин, с цел получаване на ново поколение PRF мембрани.

Дисертационният труд е разписан на 145 страници, структуриран е съгласно приетите изисквания и включва разделите: Използвани съкращения (1 стр.), Увод (2 страници), Литературен обзор (22 страници), Цел и задачи (1 страница), Материали и методи (32 страници), Резултати и дискусия (53 страници), Заключение (3 страници), Изводи (1 страница), Приноси (1 страница). В рамките на дисертационния труд са представени 29 фигури, 19 графики и 5

таблици. Доказателствения материал е с високо качество и отразява изградения професионален опит на докторанта.

Библиографията обхваща 317 литературни източника, от които 8 на кирилица и 309 на латиница. Голяма част от литературната справка обхваща периода след 2000г.

Литературният обзор започва с част, която обяснява термина вестибулопластика. Този раздел от дисертацията отразява както базови така и нови, съвременни изследвания в биологията и медицината, като част от обзора включва и исторически данни. В литературния обзор особено внимание е обърнато на етиологичните фактори, водещи до намалени размери на протезното поле при тотално обеззъбени пациенти. С множество подточки са направени подробни обяснения относно различните групи фактори, свързани с физиологичните процеси в алвеоларната кост, с анатомията на челюстните кости и дъвкательният комплекс, със заболявания на челюстните кости и ятрогенните фактори. В обзорната част подробно са описани техниките на вестибулопластика и техните модификации. Посочени са предимствата и недостатъците на техниките. Много добро впечатление прави последната част от обзора, която включва анализ на литературния обзор и дефиниране на нерешените проблеми.

Логично е и построена работната хипотеза, която е изградена върху факта, че изследванията относно приложението на ксеногенните колагенови матрици и автогенната PRF мембрана при операции за увеличаване на ширината на зоната с прикрепен кератинизиран епител при обеззъбени челюсти са недостатъчни.

На базата на разписаният литературен обзор е поставена точна и ясна цел и са заявени за изпълнение 5 основни задачи. Задачите напълно съответстват на поставеният научен проблем и добре очертават периметъра на планираните изследвания.

Разделът „Материали и методи“ включва подробно описание на методологията, използваните реактиви и консумативи. Прави впечатление големият брой пациенти, разделени по групи. Представена е детайлна информация относно клетъчното култивиране, микроскопирането и проведенният статистически анализ. Всеки материал и метод е съобразен с поставената задача. В този раздел са представени множество фотографии, които показват подробно процеса на работа. Ясното и подробно описание на използваните методи демонстрира добрата експериментална подготовка на докторанта. Техниките могат да бъдат възпроизведени от специалисти без използването на други източници.

Разделът „Резултати и дискусия“ включва 5 подточки, които подробно описват получените данни, подкрепени с висококачествени фотографии, таблици и графики. Получените резултати и тяхното обсъждане са направени в раздели, които следват формулираните задачи. Резултатите са обяснени с данни от наличната научна литература. След всяко обсъждане следват изводи, което с цел улеснено разбиране и доказателство за начина им на извеждане.

Повечето от експериментите са направени за първи път, което показва високата значимост на проведените изследвания и получените резултати.

Резултатите от проведените изследвания показват, че мембраната от богат на тромбоцити фибрин (PRFm) и колагеновата ксеноматрица (Mucograft) могат

успешно да заменят автогенната епителна присадка при извършване на вестибулопластика по Кларк, при съблюдаване на съответните необходими модификации на техниката. Полученият нов вид PRF мембрана – хлорхексидин, е с потенциал да се използва в оралната хирургия.

Въз основа на резултатите са формулирани 8 извода, които са логични и отговарят на поставените задачи.

Направено е и обобщение на получените резултати в раздел „Заклучение“.

В настоящият дисертационен труд са представени 6 приноса с оригинален научно-приложен характер.

Резултатите от проведените експерименти са публикувани в 3 научни статии.

Авторефератът правилно отразява основните резултати на дисертационния труд.

Заклучение:

Предоставената ми за рецензиране дисертация е оформена на добро ниво, изпълнена е със съвременни методи и прави опит за широко-обхватен анализ на проблема, като повдига и редица въпроси, поради което моето лично мнение е, че това е стойностен труд. Темата на изследването е актуална, т.к. засяга важен, обществено значим проблем. Проучването е модерно, с поставени фундаментални въпроси, решението на които има директно приложение и значение за денталната медицина и в частност оралната хирургия. Този комплексен труд съдържа научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката, т.к. голяма част изследванията са проведени за първи път в страната ни. Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване и препоръчвам на уважаемото научно жури да оцени достойно работата по дисертационния труд, като присъди на докторанта Ташо Гавраилов Гавраилов образователната и научна степен „Доктор“.

гр. София
27.4.2023

Заличено на основание
чл 5 §1, б. "в" Регламент (ЕС) 2016/679
.....
/проф. Красимира Тодорова-Хайрабедян, дбн/